

Список використаних джерел:

1. Українська правда життя [Електронний ресурс] : Тустань, унікальна фортеця в Карпатах / Переверзева О. - 2019. Режим доступу : <https://life.pravda.com.ua/culture/2019/05/28/237015/>
2. Офіційний сайт Стрийської районної державної адміністрації . Режим доступу : <https://stryi-rda.gov.ua/index.php/pro-raion/turystychna-pryvablyvist>
3. Путівник Карпатами [Електронний ресурс] : "Скельно-Печерний монастир" Розгірче . Режим доступу : <https://karpaty.rocks/skelno-pecherniy-monastir-rozgirche>

РОЛЬ ГРОМАДСЬКИХ ІНІЦІАТИВ У ВІДРОДЖЕННІ ІСТОРИКО-АРХІТЕКТУРНИХ ПАМ'ЯТОК ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Дмитро Каднічанський, Олена Халілова, Христина Ардан

Львівський національний університет імені Івана Франка

Львів, Україна

Однією з визначальних характеристик Львівської області є надзвичайне різноманіття унікальних пам'яток історії, архітектури та археології. Їх на території області налічується майже десять тисяч об'єктів, трохи менше тисячі з них мають національне значення. Однак є велика кількість надзвичайно цінних об'єктів, які наразі мають статус пам'яток місцевого значення, або ж на нього претендують. Такі історико-культурні об'єкти є менш захищені законодавством і перебувають під загрозою пошкодження або ж знищення. Як наслідок – структури влади та місцеві жителі часто використовують цю прогалину в законі, зазвичай через банальне нерозуміння цінності таких об'єктів.

У той час, коли внаслідок агресії росії Україна втрачає пам'ятки історії, архітектури та культури, які мають глобальне значення у розрізі світової історико-культурної спадщини, на Львівщині – відносно безпечному регіоні держави недооцінені суспільством культурні об'єкти занепадають внаслідок бездіяльності місцевих органів влади та використання корисливих стратегій окремих бізнесових кіл.

Коли відновлення історико-культурних об'єктів складно

лобіювати через низку бюрократичних перешкод та дефіцит фінансових ресурсів на допомогу приходять громадські ініціативи небайдужих місцевих жителів, проекти архітекторів, реставраторів, міжнародних фондів та приватних компаній, які роблять самостійні внески на підтримку історико-культурної спадщини області.

Неподалік від Львова - всього за 40 км у VIII-X століттях на площі понад 250 га існувало місто-мегаполіс *Стільсько*. За припущеннями археологів територію населяли слов'янські племена Білих хорватів. У 2015 р. на території Стільсько створено історико-культурний заповідник, до складу якого увійшла історично-природна пам'ятка в урочищі «Діравець» у селі Дуброва.

Прецедентом щодо неналежного збереження історико-культурної спадщини у межах заповідника Стільського городища стало встановлення мешканцями села скульптури Матері Божої біля підніжжя урочища. Без наявності відповідних дозволів тут було прокладено сходи та закладено бетонний майданчик. Причиною таких дій стала юридична невизначеність статусу пам'ятки – заповідник не зареєстровано у міністерстві культури України, оскільки його керівництвом не розроблено відповідної документації та не визначено його межі. Натомість ініціативи представників заповідника мали би бути спрямовані на те, щоб донести жителям цінність унікального історичного об'єкту, який є потенційним туристичним ресурсом, що його варто розвивати і отримувати фінансову підтримку для сільської громади, шляхом використання історико-культурного потенціалу території для подальшого розвитку інфраструктури та створення нових туристичних продуктів [1].

Римо-католицький храм Всіх святих у с. Годовиця є ще одною зникаючою пам'яткою сакральної архітектури Львівщини. Костел зведено близько 1751-1758 рр. за проектом архітектора Богдана Меретина. Автором стінописів інтер'єру став О. Ролінський, а багатим скульптурним декором храм завдячує скульпторам Й. Г. Пінзелю та М. Полейовському.

Будівля викликає значний інтерес серед дослідників сакральної архітектури, оскільки їй притаманні вишукані пропорції та велика кількість оздоблювальних елементів. Томе експертам варто розглядати костел не лише в архітектурному аспекті, як унікальну авторську роботу Б. Меретина, але і в контексті архітектурного декору. На думку польського історика Острозького - з огляду на мистецьку вартість,

скульптури авторства Пінзеля належать до найвищих досягнень львівської школи митців. Зокрема, фігура Богоматері Розради та переносне розп'яття завдяки високій технічній майстерності їх виготовлення та глибині вираження є видатними зразками центральноєвропейського пізнього бароко [2].

У 2018 р. скульптурну спадщину Й. Г. Пінзеля, в тому числі з костелу в Годовиці, було візуалізовано у рамках проекту Pinsel.AR.

На даний час костел фактично перетворився на руїни: відсутній дах та більша частина склепінь, а на збережених стінах улітку все вкрито рослинністю, мури храму потріскані та послаблені. До сьогодні збереглися незначні фрагменти вівтарних структур у трансепті та фрагменти хрестильної купелі. Відсутні проповідальниця, орган, сповідальниця, лави, станції Хресної дороги...

Окремі церковні, громадські діячі, захисники історико-краєзнавчої спадщини, що працюють з сакральною тематикою, представники медіа та небайдужі мешканці регіону упродовж багатьох років звертаються до державних інституцій із закликами врятувати костел у селі Годовиця від остаточного руйнування. Наприклад, Наталія Сподарик мешканка Годовиці разом з однодумцями у 2015 р. домоглися відновлення богослужінь у храмі після 70-річної перерви. Наталія Сподарик водночас очолює благодійний фонд «На крилах любові», метою якого є реставрація костелу Всіх святих у Годовиці. Окрім того у 2017 р. активісткою Ілоною Лобан з ціллю привернення уваги до костелу було засновано проект «Під зорею Пінзеля», завданням якого є популяризація геніального скульптора. Під егідою проекту протягом трьох років було організовано понад 20 мистецьких івентів, у яких представники сучасного мистецтва крізь призму творчості привертати увагу громадськості до зникаючої пам'ятки. Під його патронатом впродовж трьох років було організовано 2 десятки мистецьких подій, в яких сучасні митці через призму творчості привертати увагу до зруйнованої пам'ятки. У межах проекту зроблено понад тисячу фотографій. Частина з них стала основою ретроспективної виставки «Під зорею Пінзеля. Годовиця», яка восени 2017 р. була представлена у Пороховій вежі [3].

Після експозиції робіт Пінзеля у Луврі французькі партнери погодилися профінансувати ревіталізацію храму. Однак наразі відсутній оперативний план дій щодо проведення реставраційних робіт та кошторис проекту. Оскільки держава та органи місцевого

самоврядування не виділили кошти на виготовлення відповідної документації, незважаючи на те, що костел має статус пам'ятки архітектури. Свого часу костелом у Годовиці зацікавилася римо-католицька спільнота Польщі, яка здійснила спроби порушити проблематику реставрації святині, однак безуспішно, оскільки у Годовиці відсутня римо-католицька парафіяльна громада [2].

Таким чином бездіяльність та невиконання своїх прямих обов'язків місцевими органами влади щодо підтримки ініціатив з метою збереження костелу Всіх святих у Годовиці тільки «сприяють» подальшому руйнуванню унікальної національної пам'ятки. Надію на збереження об'єкту вселяють лише волонтерські проекти небайдужих людей, діяльність яких в перспективі може привернути увагу інвесторів-філантропів які поступово створюють педумови для стартапу з відновлення храму.

Майбутнє *Жовківської синагоги*, зведеної у XVII ст., - однієї з найбільших у Європі оборонних ренесансних споруд, також повністю залежить від активності громадськості. Архітектурну пам'ятку внесено до списку Нью-Йоркського фонду світових пам'яток «100 пам'яток світу, які перебувають у загрозовому стані». Даний статус став поштовхом до початку реставраційних робіт синагоги у 2000 р., хоча наразі роботи припинено і споруда знаходиться в аварійному стані. У 2016-2017 рр. фахівцями було підготовано проєкт реконструкції синагоги у рамках проєкту *Comus* – спільний проєкт Ради Європи та Європейської комісії.

Експертами розроблено проєктну документацію, яка передбачає реставраційні роботи та адаптацію споруди до виконання нею музейних та культурно-мистецьких функцій. У перспективі, в приміщенні синагоги буде облаштовано музей зі сталими експозиціями, що презентують культуру єврейського народу. Також у планах ініціаторів проєкту облаштування багатофункціональної зали у мультикультурному центрі, де будуть проводитись освітні, культурні та мистецькі заходи, екскурсії для туристичних груп під час яких відвідувачів більш детально ознайомлюватимуть з історією міста Жовкви [6].

Наразі жодних практичних кроків у розвитку проєкту з відновлення синагоги не зроблено, хоча до обговорення концепції становлення споруди у якості стейкхолдерів були залучені представники юдейських громад, зокрема такі організації як Центр

дослідження юдаїки та благодійна організація «Єврейське відродження» взяли на себе відповідальність за участь у плануванні проекту та пошуку фінансових джерел для його реалізації. У часі війни в Україні залишається сподіватись на активність представників єврейської громади, учасники якої переконані, що знаменита Жовківська синагога має значні перспективи у майбутньому стати важливим Музеєм історії єврейської культури Галичини [6].

Відсутність визначеного механізму щодо дотримання законодавства у сфері охорони історико-архітектурних пам'яток призводить до регулярних порушень у цій сфері та безкарності винуватців. Найбільш показовим прикладом є ситуація з віллами у місті Львові. Понівечене середовище віллових районів в оточенні новобудов по суті стає сучасною нормою. Потроху зникає зелена зона міста, яка служила місцем прогулянок львів'ян – її витіснили висотні будинки. Цинічно знищено вілли на Софіївці, район парку Залізна Вода (вул. Ярославенка), потрохи новітні забудовники освоюють Кастелівку, Новий Львів та Професорські колонії.

Порятунком історичних будівель від знищення, певною мірою, є його занесення до Реєстру нерухомих пам'яток культурної спадщини, за наявності підстав, тобто відповідності споруд певним критеріям. Позитивним прикладом у цьому напрямку є порятунок вілли «Подоянка» (вул. Чупринки, 96) шляхом її внесення до реєстру у 2014 р. Вілла збудована за проектом українського архітектора Михайла Кравчука. Унікальність цієї вілли полягає у підкресленні елементів української ідентичності за допомогою керамічних вставок, що орнаментовані гуцульським узором та оздоблені дерев'яними виступами. [4].

Ще одним успішним досвідом реалізації громадських ініціатив у напрямку відновлення вілл є реставрація вілли «Юліетка» (вул. Метрологічна, 14), яку збудував відомий архітектор Юліан Захаревич. «Юліетка» - це доволі просторий будинок у стилі романтизованого варіанта пізнього історизму – ранньої сецесії. Унікальність будівлі полягає в тому, що всередині вона нагадує лабіринт. На особливу увагу заслуговує факт, що архітектор самостійно продумав досконалий дизайн, та є автором вітражів, які оздоблюють будинок.

Ініціатива підтримувати віллу «Юліетка» у належному стані належить компанії «Innocode», яка орендує приміщення. Колектив компанії активно генерував ідеї задля того, щоб повернути будівлі її

колишню сутність та вдихнути в неї нове життя. Зусиллями компанії відновлено вікна та сходи, відреставровано дерев'яні панелі. Власник приміщення підтримує такі кроки орендарів. Надалі у планах компанії відновлення окремих елементів автентичного інтер'єру вілли [5].

Отже, надзвичайно важливо зберігати автентику історико-культурних об'єктів, адже самотність є частиною історії певних історичних епох. Зазвичай процес збереження самотності історико-культурних об'єктів є результатом волонтерських проектів - завдяки ентузіазму та наполегливості небайдужих людей, які виборюють право на збереження історичного минулого, яке уособлюють неповторні архітектурні пам'ятки. В даному напрямку, особливо у часі війни як ніколи важливу роль відіграють ефективні комунікації з органами влади, потенційними інвесторами та бізнесовими колами, а також збереження доброчесності у юридичних аспектах, які безпосередньо стосуються збереження історико-культурної спадщини.

Список використаних джерел:

1. Як Львівщина втрачає історичні шедеври. Ольга Швед, Львів для BBC News Україна. URL - <https://www.bbc.com/ukrainian/features-52650993> (дата звернення 15. 09 2023)
  2. Костел Всіх Святих у Годовиці: примарні шанси на збереження закритої святині. Ігор Скленар. 26. 07. 2019. URL- https://risu.ua/kostel-vsih-svyatih-u-godovici-primarni-shansi-na-zberezhennya-zakritoji-svyatini_n99329 (дата звернення 15. -0 2023)
  3. Мандрівників запрошують відвідати костел у Годовиці. 01. 02 2023. URL - <https://old.loda.gov.ua/news?id=56748> (дата звернення 15. 09. 2023)
  4. Вілли є найбільш вразливими об'єктами архітектури, – архітектор-реставратор Оксана Бойко. 31. 07. 2021. URL - <https://dyvys.info/2020/07/31/villy-ye-najbilsh-vrazlyvymy-ob-yektamy-arhitektury-arhitektor-restavrator-oksana-bojko/> (дата звернення 15. 09 2023)
  5. Лабіринт генія. Як у Львові відновлюють сторічну віллу та що варто зберегти. Христина Гоголь. URL - https://tvoemisto.tv/exclusive/labirynt_geniya_yak_u_lvovi_vidnovlyuyut_davnyu_villu_yuliietka_149916.html (дата звернення 15. 09 2023)
- У Жовківській синагозі створять регіональний культурний центр. Оріся Шиян. 16. 02. 2017. URL - https://zaxid.net/u_zhovkivskiy_sinagozi_stvoryat_regionalniy_kulturniy_tsentr_n1418019 (дата звернення 15. 09. 2023)

<i>Завадовський Тарас</i>	
РОЗРОБКА НОВИХ ТУРИСТИЧНИХ МАРШРУТІВ НА ПРИКЛАДІ ГЕРАЛЬДИЧНОЇ СПАДЩИНИ ЛЬВОВА	103
<i>Зінько Юрій, Іваник Мирослав, Благодир Світлана, Дубіс Лідія</i>	
СУЧАСНИЙ СТАН ГЕОТУРИСТИЧНИХ ШЛЯХІВ НА ЗАХОДІ УКРАЇНИ	107
<i>Зінько Юрій, Мальська Марта, Андрейчук Юрій, Шевчук Оксана</i>	
МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ЗОНУВАННЯ АГРОТУРИСТИЧНИХ ДЕСТИНАЦІЙ (НА ПРИКЛАДІ КЛАСТЕРУ “ГОРБОГОРИ”)	112
<i>Іваник Мирослав, Зінько Юрій, Турчин Роман</i>	
УНІКАЛЬНІ ТУРИСТИЧНІ ПРОПОЗИЦІЇ БІБРСЬКОЇ ОТГ	117
<i>Іванов Євген, Біланюк Володимир</i>	
ПАМ’ЯТКИ ГІРНИЦТВА КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ: СТАН, ПРОБЛЕМИ ОХОРОНИ І РЕВАЛОРИЗАЦІЇ	122
<i>Іванова Лілія, Вовчанська Ольга, Шамов Антон</i>	
МАРКЕТИНГОВА ПРОМОЦІЯ СОЛІДАРНОГО ТУРИЗМУ ВІРТУАЛЬНИМИ ТУРАМИ	126
<i>Каднічанський Дмитро, Боровець Зоряна</i>	
КЕЙСИ ПРОЄКТУ «СПАДЩИНА UA» - УСПІШНИЙ ДОСВІД ВІДНОВЛЕННЯ УНІКАЛЬНИХ САДИБ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ДЛЯ ПОТРЕБ ТУРИЗМУ	130
<i>Каднічанський Дмитро, Гриців Роксолана</i>	
ІСТОРИКО КУЛЬТУРНІ РЕСУРСИ СТРИЙСЬКОГО РАЙОНУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	134
<i>Каднічанський Дмитро, Халілова Олена, Ардан Христина</i>	
РОЛЬ ГРОМАДСЬКИХ ІНІЦІАТИВ У ВІДРОДЖЕННІ ІСТОРИКО- АРХІТЕКТУРНИХ ПАМ’ЯТОК ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	137
<i>Калько Андрій, Коротун Сергій</i>	
ДО ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МІСТА ОСТРОГ	143
<i>Кізіма Вікторія, Бухал Богдан</i>	
ДІЯЛЬНІСТЬ ТУРИСТИЧНИХ КОМПАНІЙ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ ЯК ЧИННИК ВІДРОДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ	147
<i>Кізіма Вікторія, Возняк Володимир</i>	
ФОРМУВАННЯ ПОПИТУ НА ТУРИСТИЧНИЙ ПРОДУКТ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ	151
<i>Колотуха Олександр, Савченко Владислав</i>	
ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ НА МАКРОЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ	155

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА**

*Кафедра туризму географічного факультету
Кафедра європейських та регіональних студій
факультету міжнародних відносин
ЕКОЛОГО-ГЕОГРАФІЧНИЙ ФОНД*

Присвячуємо:

20-річчю кафедри туризму

**ГЕОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА І ТУРИЗМ:
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД**

Матеріали
XVII міжнародної наукової конференції

Львів
6-7 жовтня 2023 р.

Львів – 2023

УДК 338.48(4)

Географія, економіка і туризм: національний та міжнародний досвід / Матеріали XVII Міжнародної наукової конференції. – Львів, 2023. – 440 с.

Матеріали наукової конференції охоплюють особливості реалізації державної політики в галузі туризму, розробки туристичного продукту, економічного забезпечення туризму, просторового поширення туристичних ресурсів, специфіки підготовки фахівців для туристичної галузі, розвиток спеціалізованих видів туризму, історію туризму.

Авторами збірника є провідні вчені та молоді науковці України, Польщі, Литви, Австрії, Німеччини, Великобританії.

Редакційна колегія:

Мальська М.П., д-р екон. наук, професор Львівського національного університету імені Івана Франка.

Антонюк Н.В., д-р істор. наук, професор Львівського національного університету імені Івана Франка.

Stefanek H.: doctor, Prezydent i kanclerz uczelni Wyższej Szkoły Społeczno-Przyrodniczej im. W. Pola w Lublinie.

Шульц С.Л., д-р екон. наук, професор, ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.Долішнього» НАНУ.

Мальський М. З., д. екон. н., професор, декан факультету міжнародних відносин Львівського національного університету імені Івана Франка.

Біланюк В.І., к. геогр. н., доцент, декан географічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка.

канд. геогр. н.: Каднічанський Д.А., Романів П.В., Безручко Л. С., Манько А. М.

канд. екон. н.: Мандюк Н.Л., Грицишин А. Т.

Рекомендовано до друку Вченою Радою географічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка (протокол № 7 від 13.09.2023 р.)

Автори опублікованих матеріалів відповідають за точність наведених фактів, цитат, власних імен, статистичних матеріалів та інших відомостей. Точка зору редколегії не завжди збігається з позицією авторів.

Наукове видання

Збірник наукових праць

**ГЕОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА І ТУРИЗМ:
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД**

**Матеріали
XVII міжнародної наукової конференції**

Комп'ютерна верстка Д. Каднічанський, Т. Завадовський

Відповідальні за випуск
Д. Каднічанський, Ю. Зінько,
Т. Завадовський, А. Грицишин

Підп. до друку 30.09.2023 р. Формат 60×84/16

Папір офсетний. Друк на різогр.

Умовн. друк. арк. 14,2.

Тираж 100 прим.